



МОНГОЛ УЛС
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

20 19 он 05 дугаар
сарын 31-ны өдөр

Дугаар ХАТ
1559

Улаанбаатар-12
Утас: 260817
Факс: 976-11-310011

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
Г.ЗАНДАНШАТАР ТАНАА

Ерөнхий сайдын мэдээллийн тухай

Монгол Улсын Ерөнхий сайд У.Хүрэлсүх Улсын Их Хурлын хаврын ээлжит чуулганы 2019 оны 6 дугаар сарын 7-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанд Төрөөс боловсролын талаар баримтлах бодлогын хэрэгжилтийн талаар мэдээлэл хийх болсныг үүгээр уламжилж байна.

Монгол Улсын сайд,
Засгийн газрын Хэрэг
эрхлэх газрын дарга



Д.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

0000433

ТӨРӨӨС БОЛОВСРОЛЫН ТАЛААР БАРИМТЛАХ БОДЛОГЫН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЛААР УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЧУУЛГАНЫ НЭГДСЭН ХУРАЛДААНД ЕРӨНХИЙ САЙД У.ХҮРЭЛСҮХИЙН ХИЙХ МЭДЭЭЛЭЛ

Төрөөс боловсролыг үндэсний тусгаар тогтнол, аюулгүй байдлын баталгаа хэмээн үзэж нийгмийн тэргүүлэх салбараа болгон хөгжүүлэх бодлого барьж ирсэн. Энэ хүрээнд Улсын Их Хурлаас баталсан “Төрөөс боловсролын талаар баримтлах бодлого”, “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, “Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-т боловсролын салбарыг урт, дунд хугацаанд хөгжүүлэх бодлогын зорилтуудыг тодорхойлсон билээ.

Эдгээр бодлогын баримт бичигт иргэдийн сурч боловсрох эрхийн баталгааг хангах, боловсролын салбарын хөгжлийг дэлхийн жишигт ойртуулах, үйлчилгээний чанар, хүртээмж, үр ашгийг дээшлүүлж, өрсөлдөх чадвартай Монгол хүнийг бэлтгэх зэрэг зорилтууд тусгагдсан.

2018-2019 оны хичээлийн жилд боловсролын салбарын нийт 2332 байгууллагад 89288 хүн ажиллаж, сургуулийн өмнөх, бага болон дунд боловсрол, дээд боловсролын үйлчилгээг нэг сая гаруй хүүхэд, залуучуудад хүргэж байна.

Монгол Улс боловсролын салбарт зарцуулах улсын төсвийн хөрөнгийг жил бүр нэмэгдүүлсээр байгаа бөгөөд салбарын нийт төсөв 2017-2019 онд дунджаар ДНБ-ий 4.3 хувьтай, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн нийт орлогын 17-18 хувьтай тэнцэж байна.

Улсын Их Хурлаас 2019 онд баталсан боловсролын салбарын төсөв 1,665.3 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх онтой харьцуулахад 345.1 тэрбум төгрөгөөр буюу 26.1 хувиар өссөн. Боловсролын салбарт улсын төсвөөс хийгдэх нийт хөрөнгө оруулалтын хэмжээ сүүлийн 3 жилд буюу 2017 онд 83.8 тэрбум төгрөг, 2018 онд 211.6 тэрбум төгрөг, 2019 он 489.0 тэрбум төгрөг байхаар тус тус батлагдсан.

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын ивээл дор 2018 онд “Тогтвортой хөгжил-Боловсрол” улсын II зөвлөгөөн, 2019 оны 4 дүгээр сард “Монголын багш нарын VII их хурал”-ыг тус тус зохион байгууллаа. Эдгээр хурал, зөвлөгөөнөөр боловсролын талаарх өнгөрсөн, одоо, ирээдүйн нөхцөл байдлыг хэлэлцэж, салбарын бодлогоо хэрэгжүүлэх тодорхой шийдлүүдэд хүрсэн.

Монгол Улсын Засгийн газраас боловсролын салбарт тулгамдаж байгаа асуудал, тэдгээрийг шийдвэрлэх, бодлого, зорилт, арга хэмжээний хэрэгжилтийг хангахад онцгой анхаарал хандуулан ажиллаж байна.

Нэг. Сургуулийн өмнөх боловсрол

Засгийн газраас хот суурин газарт амьдарч байгаа хүүхэд бүрийг цэцэрлэгт хамруулах томоохон зорилт тавин ажиллаж байна. 2018-2019 оны хичээлийн жилд 1435 цэцэрлэгт 27214 багш, ажилчид 261354 хүүхдэд сургуулийн өмнөх боловсрол эзэмшүүлж байна.

Төрийн өмчийн цэцэрлэгүүд хүчин чадлаасаа 68 мянган хүүхдийг илүү авч сургаж байна. Ингэснээр сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалт нэмэгдэж 82.0 хувьд хүрсэн хэдий ч 46305 хүүхэд энэ үйлчилгээний гадна үлдээд байна.

Иймд Засгийн газраас цэцэрлэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор “Хүүхэд бүр цэцэрлэгт” зорилтыг дэвшүүлэн, уг зорилтыг хангахад улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтыг чиглүүлэн ажиллаж байна. Энэ хүрээнд 2018 онд 27 цэцэрлэгийг ашиглалтад оруулж, 3488 хүүхэд хамрагдсан бол 2019 онд 132 цэцэрлэгийг шинээр барьж, 19315 хүүхдийг хамруулахаар хэрэгжилтийг зохион байгуулж байна.

Түүнчлэн 2019 оны 5 дугаар сард “Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” Засгийн газрын тогтоолыг гаргасан. Энэ тогтоолд төрийн бус өмчийн цэцэрлэгт түшиглэсэн салбар бүлгийн үйл ажиллагааг нэмэгдүүлэх, байгууллага, аж ахуйн нэгж өөрийн санхүүжилтээр цэцэрлэг байгуулах болон зуны цэцэрлэг ажиллуулахыг дэмжих, мэргэжлийн багш бэлтгэх, шинээр орон сууцны хороолол барихад сургууль, цэцэрлэгийг хамтад нь төлөвлөн хэрэгжүүлэх, цэцэрлэгийн зориулалттай баригдсан барилгыг холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд түрээслэх боломжийг судлан шийдвэрлэх зэрэг чухал асуудлууд тусгагдсан.

Багшлах боловсон хүчний талаар:

Шинээр цэцэрлэг ашиглалтад орохын хэрээр багшлах боловсон хүчний эрэлт хэрэгцээ үүсч байна. Тухайлбал, сүүлийн 2 жилд шинээр ашиглалтад орсон цэцэрлэгүүдэд 1571 үндсэн ба туслах багшийн хэрэгцээ байгаагаас гадна цаашид шинээр бий болох цэцэрлэгүүдэд ч багшлах боловсон хүчин чухал байна.

Улсын хэмжээнд цэцэрлэгийн багш нарын 10 гаруй хувь нь 55 орчим буюу түүнээс дээш настай байгаа юм. Иймд цэцэрлэгт ажиллах сонирхолтой багш нарыг түргэвчлэн бэлтгэх, хөрвөх сургалтад хамруулах зэргээр хүний нөөцийг тасралтгүй бэлтгэхэд анхаарах шаардлага тулгарч байна.

Хоёр. Ерөнхий боловсрол

Монгол Улсын Засгийн газраас ерөнхий боловсролын сургуулиудын хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, 3 ээлжээр хичээллэж байгаа сургуулиудыг 2 ээлжид шилжүүлэх зорилт тавин ажиллаж байна. 2018-2019 оны хичээлийн жилд нийт 803 сургуульд 593 мянган хүүхэд суралцаж, 30411 үндсэн багш ажиллаж байгаа юм.

2016 онд Боловсролын тухай хууль болон Бага, дунд боловсролын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулан бүх шатны боловсролын зорилгыг шинээр тодорхойлж, сургалтын хөтөлбөрт монгол хэл, түүх, ёс заншил, уламжлалыг таниулах, эх оронч сэтгэлгээ, үндэсний бахархал дархлааг хөгжүүлэх агуулгыг тусгах, хилийн чанадад сурч байгаа Монгол хүүхдэд монгол хэл, түүх, соёл, ёс заншил зааж сургахад төрөөс дэмжлэг үзүүлэх, малчин өрхийн хэрэгцээг харгалзан хүүхдээ 6 настай сургуульд элсүүлэх боломжгүй нөхцөлд эцэг, эхийн хүсэлтийг хэлэлцэж шийдвэрлэх зэрэг харилцааг хуульчилсан.

Боловсролын үйлчилгээний хүртээмжийн талаар:

- Сургууль, цэцэрлэгийн барилгын хүртээмж

Засгийн газраас боловсролын салбарт бодлогын тэргүүлэх ач холбогдол өгч, суралцагчдын суралцах эрхийн баталгааг хангах, сургалтын орчин нөхцөлийг сайжруулахад бүх талын дэмжлэг үзүүлж байгаа хэдий ч хүн амын хурдацтай

өсөлт, шилжилт хөдөлгөөн, мөн одоо ашиглаж байгаа барилгын насжилт өндөр, ашиглалтын хугацаа дууссан зэрэг шалтгаанаас үүдэн сургууль, цэцэрлэгийн суудал, орны хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх хэрэгцээ улам бүр нэмэгдэж байна.

Тухайлбал, 2018-2019 оны хичээлийн жилд төрийн болон орон нутгийн өмчийн 656 сургуулийн 1026 барилга байгууламжийн 60.0 хувь нь 30-аас дээш жилийн насжилттай, 22.0 хувь нь 45-аас дээш жилийн насжилттай байна.

Мөн нийслэл, аймгийн төв, томоохон суурин газрын 28 сургуулийн 212 бүлгийн 8451 хүүхэд 3 дугаар ээлжид, мөн 2265 бүлэг 41-70 хүүхэдтэй хичээллэж байна. Улсын хэмжээнд 167 цэцэрлэгийн барилга 45-аас дээш жил ашиглагдаж байгаа юм.

Иймд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын бодлогыг сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, хүүхдийн аюулгүй байдлыг хамгаалах, сурах орчин нөхцөлийг хангахад чиглүүлж, насжилт өндөртэй барилга байгууламжийг шинэчлэх, хүчитгэх болон их засвар хийхэд шаардлагатай хөрөнгийг шийдвэрлэх шаардлага бий болсон байна.

- Дотуур байрны хүртээмж

Суралцах хугацаандаа дотуур байранд амьдрах хүсэлт гаргасан нийт хүүхдийн 90.7 хувь буюу 34.7 мянга нь 522 дотуур байранд амьдарч байгаа хэдий ч эдгээрийн 71.3 хувь нь усаа зөөвөрлөн хэрэглэдэг, 61.0 хувь нь гаднаа нүхэн жорлонтой гэсэн судалгаа гарсан.

Энэхүү нөхцөл байдал нь хүүхдийн адил тэгш сурч боловсрох эрхийн баталгаа алдагдах, эрүүл, аюулгүй орчинд сурч хөгжих боломж хязгаарлагдахад хүргэж байна. Эдгээр асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор 2019, 2020 онуудад боловсролын салбарт хийх хөрөнгө оруулалтыг чиглүүлэн ажиллаж байна.

Өнгөрсөн онд нийт 11 сургууль, 27 цэцэрлэг, 7 дотуур байрны барилгыг ашиглалтад хүлээн авч, хүчин чадлыг 10500 суудлаар нэмэгдүүлсэн бол 2019-2020 онд 61406 суудлын хүчин чадалтай 138 сургууль, 26512 хүүхдийн хүчин чадалтай 180 цэцэрлэгийг барьж ашиглалтад оруулахаар ажиллаж байна.

- Сурах бичгийн хүртээмж

Сурах бичгийн хувьд бага ангийн сурагчдыг 100 хувь, дунд, ахлах ангийн сурагчдын сурах бичгийн 40 хүртэл хувийг төрөөс үнэ төлбөргүй хангаж, үлдсэн 60 хувийг өөрсдөө худалдан авахаар зохицуулсан байдаг.

Бодит байдал дээр зах зээлд нийлүүлэгдэж байгаа сурах бичгийн 16.5 хувь нь л борлуулагдаж байна. Энэ нь ойролцоогоор хоёр сурагч тутмын нэг нь сурах бичгээр бүрэн хангагдаж чадахгүй байна гэсэн үг юм.

Энэхүү нөхцөл байдлыг харгалзан дунд, ахлах ангийн суралцагч бүх хичээлийн сурах бичгийг буцаан өгөх нөхцөлтэйгөөр сургуулийн номын сангаас түрээслэн авч ашиглах үйлчилгээг нэвтрүүлэх шийдвэрийг энэ оны 3 дугаар сард гаргалаа. Энэхүү ажилд шаардагдах 8.0 тэрбум төгрөгийн зардлыг Азийн хөгжлийн банкнаас санхүүжүүлэх бөгөөд ингэснээр 2019-2020 оны хичээлийн жилд сурагч бүр сурах бичгээр бүрэн хангагдах боломж бүрдэж байна.

Боловсролын агуулга, хөтөлбөр, үнэлгээг боловсронгуй болгох талаар:

1990-ээд оны сүүлчээс эхлэн сургалтын агуулга, хөтөлбөр, үнэлгээ, арга зүйг өөрчлөн шинэчлэх ажилд ихээхэн цаг хугацаа, хөрөнгө хүч зарцуулсаар ирсэн. Гэвч ойр ойрхон хийгдсэн дээрх өөрчлөлт, шинэчлэлийг бодит нөхцөлд сайтар туршаагүй, богино хугацаанд хийсэн, 10 жилээс 11, 12 жилийн тогтолцоонд түргэвчилж шилжүүлсэн, үүнтэй уялдаад сурах бичгүүдийг ойр ойрхон өөрчилж ирсэн нь сургууль, багш нарт хүндрэл үүсгэж байна.

Салбарын яамнаас суурь стандартын хүрээнд боломжтой бүх эрх мэдлийг багшид болон сургуульд шилжүүлэх нь зүйтэй гэж үзэж эрх, үүрэг хариуцлагыг хамтад нь шилжүүлэх бололцоог хангасан сургалтын хөтөлбөрийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлж эхлээд байна. Тухайлбал, ахлах ангийн хувьд сурагчид өөрсдийн сонирхол, хэрэгцээ, ирээдүйд эзэмших мэргэжлийн сонголтод суурилсан, уян хатан сургалтын зохион байгуулалттай болж, нэг сурагчийн заавал үзэх хичээлийн тоог бууруулан сонголтын хичээлийн тоо, боломжийг өргөжүүллээ.

Бага, дунд боловсролын сургалтын цөм хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд багш нарт тулгамдаж байгаа асуудал, багш, сурагчийн ачааллыг бууруулах боломжийг тодруулах зорилгоор Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яамнаас 21 аймаг, нийслэлийн 9 дүүргийн багш нарын төлөөллийг оролцуулсан үндэсний баг ажиллуулж, 2019 оны 3 дугаар сард хэлэлцүүлэг зохион байгуулсан. Хэлэлцүүлгийн үр дүнг нэгтгэн үзэхэд, сургалтын хөтөлбөрийн агуулгууд давхцалтай, бага ангийн агуулгын 8.2 хувь, дунд ангийн агуулгын 7.3 хувь, ахлах ангийн агуулгын 10.5 хувь нь тус тус хүндэдсэн байгаа бол суурь боловсролын зарим хичээлийн агуулга их, цагтаа багтдаггүй дүр зураг харагдаж байна.

Үүнээс шалтгаалж багш нар хичээлийн цагтаа багтаагүйг нь орхигдуулах, гэрийн даалгаварт өгөх зэрэг үзэгдэл нэмэгдэж, энэ нь суралцагчдын ачааллыг нэмэгдүүлэх, сурах сонирхлыг бууруулах, улмаар заагдах ёстой хичээлийг багшаар тайлбарлуулан бүрэн ойлгох боломжгүй болсноор чанаргүй сургалт явагдахад хүрч байна. Иймд эдгээр алдаа, дутагдлыг засч сайжруулахаар салбарын яам, холбогдох байгууллагууд 2019-2020 оны хичээлийн жилээс эхлэн тодорхой ажлуудыг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

Иргэний боловсрол хичээлийн хөтөлбөрийг шинэчилж, "Иргэний ёс зүйн боловсрол" сургалтын хөтөлбөр, түүнийг хэрэгжүүлэх удирдамж, төлөвлөгөө боловсруулахаар салбарын яам, боловсролын эрдэм шинжилгээ, арга зүйн байгууллага ажиллаж байгаа бөгөөд уг хөтөлбөр нь сурагчдад ёс зүйн боловсрол олгоход чиглэгдэх юм.

Боловсролын чанарын үзүүлэлтээр дэлхийн хэмжээнд хэр түвшинд байгаагаа тогтоох зорилгоор Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагаас гишүүн болон гишүүн бус орнуудын дунд 3 жил тутам зохион байгуулдаг сурлагын амжилтыг үнэлэх олон улсын судалгаа /PISA/-д Монгол Улс 2021 онд хамрагдахаар хэлэлцээр байгуулж, 2018 оноос бэлтгэл ажлыг хангаж эхлээд байна.

Багш бэлтгэх тогтолцоо, багшийн хөгжлийн талаар:

Засгийн газар 2019 оны 4 дүгээр сард “Багшийн хөгжлийг дэмжих талаар авах зарим арга хэмжээний талаар” тогтоол гаргасан. Энэ хүрээнд багшийн хөгжлийг дэмжих зорилгоор хичээл практикийн үйл ажиллагааны зардал, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй ажиллаж байгаа ердийн сургууль, цэцэрлэгийн багшид урамшуулал олгох, багшийн ажлын норм, нормативоос давсан ачаалалд нэмэлт хөлс олгох зэрэг асуудлыг судлан шийдвэрлэх, багш, ажилтныг эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх багцын үзлэгт хамруулах, дээд болон мэргэжлийн боловсролын сургалтын байгууллагын багшийн хөгжлийн төвийг байгуулах, багш нарыг компьютер, техник хэрэгслээр хангах зэрэг арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлэхээр шийдвэрлэсэн.

Мөн багш бэлтгэх, багшийн хөгжил оролцоог дэмжих, багшийн ёс зүй, нэр хүнд, нийгмийн баталгааг хангахтай холбогдсон харилцааг зохицуулах Багшийн хөгжлийг дэмжих тухай хууль 2019 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хэрэгжиж эхлээд байна. Хууль хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан сургалтын байгууллага бүрд багшийн хөгжлийн төв байгуулах, үйл ажиллагаанд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлж, нийгмийн хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн багш бэлтгэх, хөгжүүлэхэд төрийн зүгээс дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор “Багшийн хөгжлийг дэмжих хөтөлбөр”-ийг 2019 онд багтаан баталж хэрэгжүүлэхээр ажиллаж байна.

Багшийн чанар, тэдний хөгжлийн асуудал нь багш бэлтгэх тогтолцоотой нягт холбоотой учир чанартай багш бэлтгэх зорилгоор төрийн өмчийн их, дээд сургуульд багш мэргэжлээр элсэгч нь элсэлтийн ерөнхий шалгалтад 650-750 оноо авсан бол сургалтын төлбөрийг 70 хувь, 751-ээс дээш оноо авсан бол 100 хувь чөлөөлөх бодлогыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж байна. Уг арга хэмжээнд жилд дунджаар 1200 орчим оюутан хамрагдаж, 2016-2018 онд 5.8 тэрбум төгрөг зарцуулаад байна.

Цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулийн багш нар 5 жил тутам мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад улсын төсвийн хөрөнгөөр хамрагдах зохицуулалт үйлчилж байна. Энэ ажилд улсын төсвөөс жилд дунджаар 2.7 тэрбум төгрөгийг зарцуулж, 7300 багш мэргэжлээ дээшлүүлж байна.

Хэдийгээр төр, засгаас багшийн асуудлаар тодорхой бодлого, шийдвэрийг хэрэгжүүлж байгаа ч багш бэлтгэх болон багшийн мэргэжил дээшлүүлэх сургалтын уялдаа холбоог сайжруулах, багшийн хөгжих хэрэгцээнд суурилсан нээлттэй, сонголттой, онлайн сургалтын хөтөлбөр бий болгох, ерөнхий боловсролын сургуулийн байршил, хэв шинж, хэмжээнд нийцсэн багш бэлтгэх мэргэжлийн хослол, индексийг бий болгох зэрэг асуудлыг шийдвэрлэх шаардлагатай байна.

Багшийн ажлын ачааллыг бууруулах талаар:

Ерөнхий боловсролын сургуулийн багшийн үндсэн ажлын зэрэгцээ орон нутаг, олон нийт, дээд шатны захиргааны байгууллагын тайлан, мэдээ гаргах, уралдаан тэмцээн зохион байгуулах зэрэг нэмэлт ажлууд ихээхэн ачаалал бий болгож байна.

Энэ талаар Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яамнаас 2019 оны эхний улиралд хийсэн судалгаагаар ерөнхий боловсролын сургуулийн багш нар ажлын ачааллынхаа 37 хувийг багшлахад, 63 хувийг бусад дагавар, дайвар, бичиг цаасны болон зохион байгуулалтын ажилд зарцуулдаг гэсэн үр дүн гарсан.

Иймд багшид нэмэлт ачаалал үүсгэхгүй байх зорилгоор холбогдох зохицуулалтын арга хэмжээг 2019 оны 4 дүгээр сараас хэрэгжүүлж эхлээд байна.

Багшийн цалин, урамшил, хариуцлагын талаар:

2018 онд цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулийн багшийн мэргэшлийн ур чадвар, ажлын ачаалал, хариуцлага, хөдөлмөрийн нөхцөл зэрэг хүчин зүйлээс хамаарсан ажлын байрны үнэлгээ хийсний үндсэн дээр цалингийн тогтолцоог шинэчлэх ажлыг эхлүүлсэн. Энэхүү арга хэмжээний үр дүнд цэцэрлэг, бага ангийн багш нарын албан тушаалын зэрэглэл өмнөх түвшнээс 1-3 зэрэглэлээр ахисан.

Засгийн газар эдийн засгийг богино хугацаанд сэргээж, дунд болон урт хугацаанд санхүүгийн хүндрэлийг амжилттай даван туулах бодлого баримталснаар эдийн засагт нааштай эерэг үзүүлэлтүүд гарч эхэлсэн. Үүний үр дүнд 2014 оноос хойш нэмэгдээгүй байсан төрийн албан хаагчийн цалин, хөлсийг 2018 оноос эхлэн үе шаттай нэмэгдүүлэх бодлого баримталж, хоёр удаа бодитой нэмэгдүүлэх шийдвэр гаргасан.

Тухайлбал, ерөнхий боловсролын сургуулийн багш нарын үндсэн цалинг 30 орчим хувиар, цэцэрлэгийн багш нарын үндсэн цалинг 40 орчим хувиар тус тус нэмэгдүүллээ. Цаашид ч эдийн засагт гарч байгаа эерэг өөрчлөлтүүдтэй уялдуулан багш нарын цалин хөлс, нэмэгдэл, урамшил, тэтгэвэр, тэтгэмжийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх нь Засгийн газраас анхаарал хандуулах асуудлын нэг хэвээр байх болно.

Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яамнаас 2019 оныг салбарын хэмжээнд "Иргэний ёс зүйн боловсролыг дээшлүүлэх жил" болгон зарласан. Энэ хүрээнд багш, боловсролын салбарын ажилтан, албан хаагчдын сахилга хариуцлагыг дээшлүүлэх, ёс зүйн алдаа гаргахгүй байх, сургууль, цэцэрлэг, сургалтын байгууллага бүр хүүхэд багачууд, суралцагч нартаа ээлтэй, үйлчлүүлэгч иргэндээ хүндлэлтэй, хариуцлагатай орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх үүрэг өгч, хэрэгжилтийг хангах ажлыг эхлүүлээд байна.

Гурав. Дээд боловсрол

Засгийн газраас дээд боловсролын салбарт стандартад суурилсан чанарын хяналтын бодлогыг тууштай нэвтрүүлэх зорилт тавин ажиллаж байна. 2018-2019 оны хичээлийн жилд сургалтын ажил эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй 94 дээд боловсролын байгууллагад 12633 багш, ажиллагсад ажиллаж, нийт 157625 оюутан суралцаж байна.

"Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр"-т дээд боловсролын шинэчлэл, сайжруулалттай холбоотой тусгагдсан зорилтыг хангахад чиглэсэн дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ. Үүнд:

- Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулан "Боловсролын зээлийн сан"-г байгуулж, улмаар бакалавр, магистр, докторын үндсэн ангийн оюутан, суралцагчид оюутны хөгжлийн зээлийг хамтран зээлдэгчгүй, барьцаагүй, хүүгүй авах боломж бүрдсэн;
- Дотоодын их, дээд сургуульд сурч байгаа оюутны зээлийн эх үүсвэрийн санхүүжилтэд 2019 оны улсын төсөвт 33.0 тэрбум төгрөгийг зарцуулахаар тусгасан;

- Оюутнууд суралцахын зэрэгцээ цагийн болон сайн дурын ажил эрхэлж, орлого олох боломжийг бүрдүүлэх зорилгоор “Орлоготой оюутан” үндэсний хөтөлбөрийг батлан хэрэгжүүлж байна. Хөтөлбөрийн хүрээнд 2018 онд нийт 8450 оюутан хөдөлмөр эрхлэлтэд хамрагдсан тооцоо гарчээ;
- “Үр дүнд суурилсан боловсрол”-ыг хөгжүүлэх бодлого батлагдан 2018 оноос хэрэгжиж эхлээд байна;
- “Боловсролын магадлан итгэмжлэх байгууллагын дүрэм”-ийг баталснаар 2017-2018 оны хичээлийн жилд олон улсад АШУУИС, МУИС, ШУТИС, МУБИС, ХААИС-ийн нийт 9 хөтөлбөр, дотоодод 24 сургууль, байгууллага, 48 хөтөлбөрийн магадлан итгэмжлэлийг хийсэн;
- 2018 онд “Судалгааны их сургууль” үндэсний хөтөлбөрийг батлан хэрэгжүүлж эхлээд байна.

Дээд боловсролын чанарын талаар:

Дээд боловсролын чанарын асуудал хамгийн их анхаарал татсан асуудлын нэг болж байна. Өнөөдөр үйл ажиллагаа явуулж буй 94 сургуулиас 67 нь 1000 ба түүнээс доош суралцагчтай байгаа нь олон улсын Карнегийн ангиллаар жижиг сургуульд тооцогдож байна.

Засгийн газраас шаардлага хангахгүй байгаа их, дээд сургуулийн зөвшөөрлийг цуцлах бодлогыг тууштай баримталж байна. Тухайлбал, 2019 оны 4 сард холбогдох хууль тогтоомжид заасан шаардлага хангаагүй 5 сургуулийн үйл ажиллагааг зогсоож, 6 сургуулийн 23 хөтөлбөрийн элсэлт авах тусгай зөвшөөрлийг цуцалсан. Мөн уг асуудлаар зарим сургуульд хугацаатай үүрэг даалгавар өгөн ажиллаж байна.

Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын сургалт, хөтөлбөрийн чанарыг хөндлөнгөөс үнэлэх, үйл ажиллагааг дэмжих ажлын хүрээнд Эрх зүй, Бизнесийн удирдлага, Бага ангийн болон Сургуулийн өмнөх боловсролын багш бэлтгэх хөтөлбөрөөр суралцаж буй II, III курсын давхардсан тоогоор 77 сургуулийн 28 мянган оюутнаас шалгалт авч, үр дүнгээр нь холбогдох арга хэмжээ авч ажиллаж байна.

Тус томоохон үнэлгээний ажил нь боловсролын одоогийн түвшнийг үнэлэх, цаашдын арга хэмжээг төлөвлөхөд чухал шаардлагатай ажил бөгөөд чанаргүй сургалт эрхэлж байгаа их, дээд сургуулиудад дахин давтан үнэлгээ хийх замаар үйл ажиллагааг сайжруулах, хэрэв үйл ажиллагаа нь сайжрахгүй бол зогсоох хүртэл арга хэмжээг үргэлжлүүлэн авч хэрэгжүүлнэ.

Дээд боловсролын чанарын асуудалтай зэрэгцээд багш нарыг хөгжүүлэх асуудалд Засгийн газраас онцгойлон анхаарч байна. Энэ хүрээнд их, дээд сургуулийн багшийг давтан сургаж бэлтгэх, хөгжүүлэх зорилгоор Дээд боловсролын багшийн хөгжлийн төвийг энэ оны 2 дугаар улиралд багтаан үүсгэн байгуулахаар шийдвэрлэсэн.

Мөн Засгийн газраас их, дээд сургууль төгсөгчдөө олон улсын түвшинд хүлээн зөвшөөрүүлэхэд анхаарал хандуулж эхлээд байна. Тухайлбал, Олон улсын гэрээний тухай хуулийг үндэслэн “Дээд боловсролын эрдмийн зэргийг хүлээн зөвшөөрөх тухай” Ази, Номхон далайн бүс нутгийн 2011 оны конвенцийг Засгийн газрын тогтоолоор баталж, уг конвенцид нэгдэн орсон.

Цаашид олон улсын жишигт нийцсэн их сургуулийг бий болгоход их, дээд сургуулиудыг төрөлжүүлэх, чанаржуулах шаардлага зайлшгүй тулгарч байгаа юм.

Их, дээд сургуулиудыг орон нутагт болон дагуул хотуудад хөгжүүлэх талаар:

Хөдөө, орон нутагт байрлаж буй их, дээд сургуулиуд, салбар сургуулиудын элсэлт сүүлийн жилүүдэд тогтмол буурч ирсэн. Иймд орон нутагт байрлаж буй сургуулиудтай зарим давхардсан хөтөлбөрүүдийг нийслэлээс гаргах үе шаттай арга хэмжээ авах, хөдөө, орон нутагт суралцагчид, сургуулиудыг төрийн санхүүжилт, хөрөнгө оруулалт, тэтгэлгийн бодлогоор дэмжих чиглэлээр холбогдох судалгааг зохион байгуулж байна.

Засгийн газраас гаргасан бодлогууд, тухайлбал, бүсчилсэн хөгжлийн бодлого, дагуул хотуудыг хөгжүүлэх, төвлөрлийг сааруулах, агаар, орчны бохирдлыг бууруулах зэрэгтэй уялдуулан улсын томоохон их, дээд сургуулиудыг хотхоноор хөгжүүлэх ажлыг эрчимжүүлэх хэрэгтэй байна.

Их сургуулиудыг нүүлгэн шилжүүлэх, хотхоны төлөвлөлтийн үйл ажиллагааны бүх шатанд олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэх, тэр дундаа багш, ажилтан, оюутны оролцоог нэмэгдүүлэх, нээлттэй зөвлөлдөх уулзалт, хэлэлцүүлэг тогтмол зохион байгуулж, үйл ажиллагааны явц, үр дүн, хэрэгжилт, дараагийн шатны ажлын төлөвлөгөөг гаргахаар бэлтгэл ажлыг хангаж байна.

Олон улсын зээл, тусламжийн талаар:

Дээд боловсролыг хөгжүүлэх чиглэлээр дараах томоохон төсөл, хөтөлбөрүүд хэрэгжиж байна. Үүнд:

- Япон Улсын Засгийн газрын хөнгөлөлттэй зээлээр “Инженер, технологийн дээд боловсрол төсөл” (2014-2024 он);
- Азийн хөгжлийн банкны хөнгөлөлттэй зээлээр “Дээд боловсролын шинэчлэл төсөл” (2012-2019 он);
- Сингапур Улсын Темасек сангийн туслалцаатайгаар “Инженер, технологийн мэргэжилтэн бэлтгэх хөтөлбөрүүдэд олон улсын CDIO стандарт, арга зүйг нэвтрүүлэх төсөл”;
- Монгол Улс болон ХБНГУ-ын Засгийн газар хоорондын хөгжлийн хамтын ажиллагааны хэлэлцээрийн хүрээнд “Герман-Монголын Ашигт малтмал, технологийн их сургууль” зэрэг төслүүд амжилттай хэрэгжиж байна.

Мэргэжил сонголтын талаар:

Улс орны хөгжлийн тэргүүлэх чиглэл болох хөдөө аж ахуй, хүнсний бүтээгдэхүүний боловсруулалт, арьс шир, барилгын материал, ашигт малтмалын боловсруулалт, мэдээллийн технологи, эрчим хүч, дэд бүтцэд дэвшилтэт технологийг ашиглах болон тэдгээр аж үйлдвэрийг ажиллуулах, байнгын үйл ажиллагааг хариуцах инженер, технологичийг бэлтгэх, тэдгээрт шаардлагатай хөтөлбөрүүдийг чанаржуулах, шинээр нээх, түүнд элсэгч, суралцагчдад олгох тэтгэлэг, урамшууллын санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх шаардлагатай байна.

Сүүлийн жилүүдэд дээд боловсролын сургалтын байгууллагад суралцагсдын 34 орчим хувь нь бизнес, удирдлага, эрх зүй, анагаахын чиглэлээр сурч байгаа нь тэдний мэргэжлийн сонголт Монгол Улсын хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлүүдтэй бүрэн уялдахгүй байгааг харуулж байна. Иймд тэргүүлэх мэргэжлийн

жагсаалтыг шинэчлэн гаргаж, санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх бодлого боловсруулан хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөд байна.

Ирээдүйд дэлхий, бүс нутагт эрэлттэй болох мэргэжлийн жагсаалтыг гаргаж, түүнийхээ дагуу их, дээд сургуульд элсэгчдэд чиглэл өгч ажиллах шаардлага тулгарч байна. Тухайлбал, мэдээллийн технологийн хөгжил, хиймэл оюун ухаанаас хамаарч ирээдүйд шаардлагатай мэргэжилтэн, ур чадварын томоохон өөрчлөлт гарч байгааг олон улсын судалгааны байгууллагууд анхааруулж байна.

Засгийн газар Боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж Улсын Их Хурлын 2019 оны намрын чуулганы хугацаанд өргөн барихаар ажиллаж байна. Мөн Боловсролын салбарыг урт хугацаанд хөгжүүлэх мастер төлөвлөгөөг боловсруулж байгаа юм.

Боловсролын салбарын хууль эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох, энэ салбарт дэвшүүлсэн хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлж, олон улсад өрсөлдөх чадвартай, өндөр мэдлэг, ур чадвар бүхий мэргэжилтнийг бэлтгэхэд бүх талын идэвхтэй оролцоо, санаачилга, бодлогын дэмжлэг нэн чухал байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР